

leiden, en streeft naar het stellen van 'waarom-vragen' die tot het geven van een rationele verklaring drijven (232). Aldus de laatste bladzijde van zijn boek, heel belangrijk omdat hij daar kiest voor wat hij noemt de 'rationele keuze-theorie'. Dat is zijn T, met behulp waarvan hij 'psychologische, sociologische, historische, economische of antropologische problemen verklaren' wil (curs. D.H.H.). En de inhoud van deze T is dat 'alle mensen ... doelen nastreven volgens een kosten-baten afweging'. In het concrete Urkse geval worden die doelen gevormd door 'het streven naar sociale waardering van mensen, ... naar sociale status' (197). Eenvoudig gezegd: mensen willen graag dat er tegen hen wordt opgekeken.

Maar de daartoe voorhanden posities zijn schaars, want 'status kent drie dimensies: een economische, een politieke en een religieuze'. Hier kan de lezer zich afvragen of deze opsomming limitatief is. Zijn er geen samenlevingen denkbaar waarin status een culturele dimensie heeft, of een sportieve? Denk aan de Urker mannenkoren of aan de rol van de plaatselijke clubs in het zaterdagvoetbal. Trouwens, in de Engelstalige wereld kent 'status' zéker een sportieve dimensie! Deze kritiek op T klemmt temeer daar de aangebrachte beperking meteen O bepaalt: de auteur gaat slechts de drie dimensies na; aan andere wordt niet gedacht. Welnu, de relatieve vermindering van het aantal vissers op het totaal van de bevolking heeft het, gekoppeld aan de geringe groei van andere mogelijkheden om economische status te verwerven, 'voor een groter wordend deel van de mannen moeilijk (gemaakt) in de economische sfeer status te verwerven'. Zo simpel ligt dat dus. Hier behoeft geen 'CIM (complexe interactie model)' dat bij Israël's koningschap dienst doet (o.a. 231) te hulp geroepen te worden: het lijkt wel of de Urker mannen zich eenvoudig hebben neergelegd bij de vermindering van kansen, al vissend status te verwerven. In de beide aan deze dimensie gewijde bladzijden – geheel achter het bureau geschreven met de gegevens van het CBS bij de hand (198) – wordt ten eerste niets gezegd over de aard van de visserij-status (is ieder reepschietertje – ik diep hier uit mijn Leidse herinnering een Katwijkse term op – meteen een geziene figuur, wiens woord gezag heeft, of die het bij de meisjes goed doet?) en ten tweede geen woord gewijd aan het uitblijven van reacties in de economische dimensie. Dat is toch zonderling, zeker in het licht van wat volgt, en had dus een bijstelling van P, vervolgens van T en tenslotte hernieuwd O moeten opleveren. Dit alles blijft uit: de aanvaarding van de relatieve vermindering van statusmogelijkheden in de economische dimensie levert geen nieuwe probleemstelling op, behoeft dus geen theoretische verklaring en leidt al helemaal niet tot echt onderzoek. Dat hoeft ook niet, want de auteur is